

แนวปฏิบัติในการจับหรือค้น

๐3

แนวปฏิบัติในการจับ

**การจับต้องมีหมายจับ
แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ
และอ่านให้ฟัง**
โดยมีข้อยกเว้น 4 ประการ
ดังนี้

- 1** กระทำความผิดซึ่งหน้า
พบการกระทำความผิดซึ่งหน้า เห็นผู้นั้น
กำลังกระทำความผิด
- 2** พบผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิด
พบบุคคลควรสงสัยว่าจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคล
หรือทรัพย์สินผู้อื่น ซึ่งมีอาวุธ/เครื่องมือ
- 3** บุคคลจะหลบหนี ยุ่งเหยิง
พยานหลักฐาน มีความจำเป็น
เร่งด่วนออกหมายจับไม่ทัน
- 4** จับบุคคลที่จะหนีหรือหลบหนี
ระหว่างได้รับการประกันตัว

ที่มา : กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี
Criminal Affairs Division

๐3

แนวปฏิบัติในการค้น

การค้นต้องมีหมายศาลก่อนการค้นต้องอ่านและแสดงหมายค้น
โดยมีข้อยกเว้น 6 ประการดังนี้

- 1** เมื่อมีเหตุร้าย
หรือเสียงร้องให้ช่วย
- 2** เมื่อพบการกระทำ
ความผิดซึ่งหน้า
- 3** เมื่อมีผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า
หลบหนีหรือซ่อนตัว
- 4** เมื่อมีพยานหลักฐานว่ามีสิ่งของ
ผิดกฎหมายหรือได้มา
ด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย
- 5** เมื่อผู้ที่จะต้องถูกจับ
เป็นเจ้าบ้าน
- 6** ห้ามมิให้ค้นในที่สาธารณะ
เว้นแต่มีเหตุสงสัยว่ามีสิ่งของ
เพื่อใช้กระทำความผิด
หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย

ที่มา : กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี
Criminal Affairs Division

สถานที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจค้น แบ่งได้ 2 กรณี

1. ที่สาธารณะสถาน

หมายความว่า สถานที่ต่างๆซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

หลักการค้น

โดยหลัก : ไม่ต้องมีหมายค้น
แต่ต้องมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด

2. ที่รโหฐาน

หมายความว่า สถานที่ใดๆซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้หรือที่ส่วนตัวอันแสดงถึงเจตนาหวงกันของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่

หลักการค้น

โดยหลัก : ต้องมีหมายค้น
ข้อยกเว้น : กรณีกฎหมายกำหนดให้ค้นโดย
ไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้

การค้ำในที่รโหฐาน

และต้องมีหมายค้ำ

การออกหมายค้ำ

ผู้มีอำนาจออกหมายค้ำคือ ศาล
วัตถุประสงค์

- 1) การค้ำเพื่อพบและยึดสิ่งของ
- 2) การค้ำเพื่อช่วยเหลือบุคคล
- 3) การค้ำเพื่อจับกุมผู้มีหมายจับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69

ข้อปฏิบัติในการตรวจค้น ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตาม ป.วิ.อาญา

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับทราบข้อมูลไม่ว่าจากการแจ้งเหตุของตัวผู้เสียหายเอง หรือบุคคลอื่น หรือได้ข้อมูลจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องจนได้ความชัดเจนว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หากสถานที่ดังกล่าวเป็นที่รโหฐาน การที่เจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าไปตรวจค้นนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดี เพื่อให้ศาลออกหมายค้น เว้นแต่กรณีเข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๙๒

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับหมายค้นจากศาลแล้ว **ผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น** คือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้น หรือผู้รักษาการแทน ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไปเท่านั้น

1) เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำการตรวจค้นต้องแสดงหมายค้นต่อผู้ครอบครองสถานที่ เว้นแต่เป็นกรณีของการค้นโดยไม่มีหมายค้น และต้องแสดงตนและตำแหน่ง นอกจากนั้นจะต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไปจะไม่แต่งเครื่องแบบก็ได้ แต่ต้องแจ้งยศ ชื่อ ตำแหน่ง พร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวให้เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นทราบ (มาตรา 97 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.1.4)

2) ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้นแสดงความบริสุทธิ์เช่น การแสดงสิ่งของที่มีอยู่ในตัว หรือให้ตรวจดูเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจค้น เป็นต้น จนเป็นที่พอใจกับเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นแล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ หรือสถานที่นั้นไม่มีผู้ใดอยู่ก็ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน (มาตรา 102 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.2)

3) หากเป็นกรณีตรวจค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าบุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่ติดใจหรือไม่สามารถมากำกับ จะตั้งผู้แทนหรือพยานมากำกับก็ได้ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน (มาตรา 94 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.3)

4) ในการตรวจค้นที่รื้อฐานให้เจ้านักงานตำรวจสั่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้นยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าว ไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้านักงานตำรวจชี้แจงเหตุความจำเป็นก่อนถ้ายังไม่ยินยอมอีก เจ้านักงานตำรวจมีอำนาจใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ๆ ให้ทำได้แต่จะทำให้เสียหายเกินกว่าความจำเป็นไม่ได้ เจ้านักงานตำรวจผู้ทำการค้น ต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้นอกจากนี้ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นนั้น จะขัดขวางถึงกับการค้นไร้ผล เจ้านักงานตำรวจผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้น ควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลในขณะทำการค้นเท่าที่จำเป็น (มาตรา 100) (มาตรา 91, 99, 100 และคร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.4)

5) ในการตรวจค้นต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เว้นแต่เป็นกรณีการค้นต่อเนื่อง หรือเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างนั้น การค้นโดยอาศัยกฎหมายพิเศษอื่นที่อนุญาตให้ค้นได้หรือกรณีค้นเพื่อจับผู้ร้าย ผู้ดูร้าย เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกาแล้ว เช่นนี้ จึงสามารถค้นในเวลากลางคืนได้ ในการตรวจค้นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหาย วันแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (มาตรา 99 และคำสั่ง คร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.5)

6) สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณี ดูเพื่อให้รับรองว่า ถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นนั้นรับรองหรือไม่ยินยอมรับรองอย่างไรให้มีรายละเอียดยืนยันไว้ในวันทำการตรวจค้น (มาตรา 102 วรรคท้าย และคำสั่ง คร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.6)

7) เมื่อเจ้านักงานตำรวจตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้วต้องบันทึกการตรวจค้น โดยให้ปรากฏรายละเอียดแห่งการตรวจค้นและสิ่งของที่ตรวจค้น โดยสิ่งของที่ตรวจค้นให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ (มาตรา 103 วรรคแรก และคำสั่ง คร. ที่ คำสั่ง คร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.7)

8) บันทึกการตรวจค้นนั้นให้อ่านให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณีฟังแล้ว ให้บุคคลเช่นนั้น ลงลายมือชื่อรับรองไว้หากไม่ยินยอมให้บันทึกเหตุผลไว้ (มาตรา 103 วรรคท้าย และคำสั่ง คร. ที่ 419/2566 ข้อ 2.4.8)

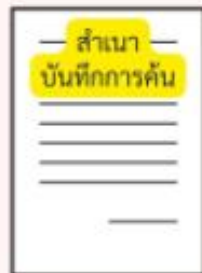
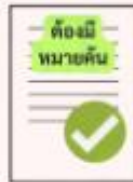
9) รายงานผลการปฏิบัติงาน เจ้านักงานตำรวจที่ค้นโดยมีหมายค้น ต้องรับส่งบันทึกและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดมาไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน 15 วันนับแต่วันจัดการตามหมาย (ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา ข้อ 23)

คำแนะนำประชาชน

กรณีเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจนำหมายค้นมาที่บ้าน

เมื่อมีหมายค้นมาที่บ้าน อย่าเพิ่งมือคติดกับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะถือเป็นการทำตามหน้าที่ หากมั่นใจว่าไม่ได้ทำอะไรผิด และเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจก็ควรทำตามหน้าที่โดยอำนวยความสะดวกในการตรวจค้น หรือตอบคำถามเพื่อคลายความสงสัยหรือแก้ไขความเข้าใจผิดต่างๆ แต่สิ่งสำคัญที่เจ้าของบ้านควรทำคือ ก่อนที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่นำกำลังเข้าตรวจค้น ควรซักถามที่มาที่ไปและขอดูหมายค้นให้เรียบร้อยก่อน รวมทั้งคอยประกบเมื่อเจ้าหน้าที่เข้าค้นบ้านด้วย

1. การค้นต้องอยู่ในช่วงเวลากลางวันและมีตำรวจคอยคุ้มกันตั้งแต่ขึ้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ควบคุมการค้น (สังเกตดาวจากหัวโหล่/บ่า)
2. ขอดูหมายค้น และตรวจรายละเอียดต่างๆ ในหมายค้น
3. สอบถามชื่อ ตำแหน่ง สังกัดของเจ้าหน้าที่ พร้อมจดรายละเอียด บุคลิกลักษณะเด่น และจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้าตรวจค้น
4. อย่าปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นตามใจชอบ ให้คอยสอดส่องประกบดูแลอย่างใกล้ชิด และตรวจค้นไปที่ละห้อง
5. ถ่ายรูปเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้เพื่อเช็กการเป็นเจ้าหน้าที่จริง หรือเป็นหลักฐานว่ามีบุคคลนั้นเข้ามาตรวจค้น หากถ่ายวิดีโอขณะเจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นไว้ได้ก็ยิ่งดี
6. เมื่อการตรวจค้นสิ้นสุด ควรให้เจ้าหน้าที่ลงชื่อในบันทึกการค้นไว้เป็นหลักฐาน
7. หากมีข้าวของเสียหายจากการตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ สามารถฟ้องทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายได้

การจับ

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

หลัก : พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

จะจับผู้ใดได้ ต้องมีหมายจับ

เว้นแต่ : เป็นกรณีที่ถูกหมายกำหนดให้จับได้

โดยไม่ต้องมีหมายจับ

ราษฎร

หลัก : ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้

เว้นแต่ : เป็นกรณีที่ถูกหมายให้กระทำได้

เหตุแห่งการออกหมายจับ

หลัก : จับได้ ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งศาล (วิ.อาญา ม.57)

โดยมีเหตุออกหมายจับดังนี้

หมายจับ

มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา

1. มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปีหรือ
2. มีเหตุอันควรเชื่อว่า
  - 2.1 จะหลบหนี
  - 2.2 จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
  - 2.3 ก่อเหตุอันตรายประการอื่น

บทสันนิษฐานว่า จะหลบหนี (ป.วิอาญา ม.66 วรรค 2)

- 1) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
- 2) ไม่มีภาคหมายเรียก หรือคานาบัตรโดย ไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร